

Consultatie Wetsvoorstel wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Algemene wet bestuursrecht in verband met vereenvoudiging en digitalisering van het procesrecht

De Adviescommissie Burgerlijk Procesrecht heeft kennisgenomen van het bovenvermelde consultatiedocument. Het ministerie van Veiligheid en Justitie heeft meerdere expertmeetings georganiseerd, waarbij leden van de deze commissie ook aanwezig waren. De adviescommissie merkt op dat het ministerie gebruik heeft gemaakt van de input van de adviescommissie en spreekt daarover zijn waardering uit. De adviescommissie heeft er voor gekozen zich in dit advies te concentreren op de hoofdlijnen van het wetsvoorstel en niet op de concrete uitwerking in wetsartikelen.¹ Daaruit mag niet worden afgeleid dat er op detailniveau geen kritiek op het consultatiedocument mogelijk is.

Algemeen, samenhang wetsvoorstel en KEI-programma

1. De adviescommissie oordeelt positief over het uitgangspunt van het wetsvoorstel en het KEI-programma om door middel van procesinnovatie en digitalisering het civiele proces efficiënter te laten verlopen. Dat neemt niet weg dat de adviescommissie ten dele kritiek heeft op de opzet van het wetsvoorstel en het KEI-programma. Dit advies richt zich niet alleen op het wetsvoorstel alleen, maar ook op het KEI-programma zoals dat door de rechtspraak wordt uitgevoerd, omdat deze twee initiatieven niet los van elkaar kunnen worden gezien.
2. Procesinnovatie start door de werkprocessen in de rechtspraak te optimaliseren. De adviescommissie heeft begrepen dat ketenpartners daarbij worden betrokken en de werkprocessen openbaar worden gemaakt, zodat derden (waaronder de ketenpartners) zich daarover kunnen uitlaten. Dit is niet alleen wenselijk omdat de ketenpartners veelal verder zijn met optimalisering van hun eigen werkprocessen en de rechtspraak van de opgedane ervaringen kan leren. Daarnaast is het voor het behalen van maatschappelijke kostenvoordelen noodzakelijk dat de werkprocessen binnen de ketenpartners aansluiten op die binnen de rechtspraak. Het wetsvoorstel zou niet de randvoorwaarden moeten scheppen waaraan de werkprocessen binnen de rechtspraak moeten worden aangepast, maar precies andersom: de wet moet (afgezien van de fundamentele beginselen van procesrecht, maar die staan al in de wet) bepalingen bevatten die de gedefinieerde wenselijke werkprocessen faciliteren. Daarbij is het van belang dat de werkprocessen binnen de rechterlijke macht verschillen van procedure tot procedure en niet (noodzakelijk) samenvallen met het onderscheid tussen dagvaarding- (in het wetsvoorstel: vordering-) en verzoekschriftprocedures en sectoren handel, familie en kanton. De adviescommissie beveelt daarom aan goed aandacht te besteden aan een rapport van de Raad voor de rechtspraak, waarin de Raad de nieuwe werkwijze beschrijft. Een ingangsdatum van 1 juli 2015, zoals de voorzitter van de

¹

De adviescommissie heeft kennisgenomen van het advies van de adviescommissie voor burgerlijk procesrecht die hieraan wel aandacht heeft besteed, en onderschrijft de in dit advies verwoorde kritiek.

Raad voor de rechtspraak in zijn nieuwjaarstoespraak heeft genoemd, acht de adviescommissie zeer ambitieus en roept daarbij niet alleen op tot een zeer goede voorbereiding, maar zeker ook om te overwegen het invoeringstraject meer tijd te geven. ..

3. De adviescommissie begrijpt niet de bewering in de toelichting (sub 16, p. 28) dat het wetsvoorstel als zodanig geen financiële gevolgen heeft. Dat is voor het wetsvoorstel sec wellicht juist, maar zeker niet voor het KEI-project als geheel. Er zal immers een substantiële investering nodig zijn om benodigde de ICT te ontwikkelen. Bovendien zal de organisatie van de rechtspraak ingrijpend moeten worden aangepast. Omdat vele administratieve werkzaamheden vervallen, zal de omvang van de griffies moeten worden teruggebracht. Dat brengt reorganisatiekosten met zich mee, omdat afvloeiingsvergoedingen moeten worden betaald. De adviescommissie vraagt zich af of de nieuwe basisprocedure niet meer tijd van rechters zal vergen. De adviescommissie vraagt zich af of algemene efficiencytaakstelling uit het Regeerakkoord via het KEI-project te realiseren is, daargelaten dat de timing van invoering van KEI ambitieus, wellicht te ambitieus, is.

Samenhang wet, AMvB's en procesreglementen

4. De adviescommissie beveelt aan tegelijk met het wetsvoorstel, althans zo spoedig mogelijk daarna, ook de beoogde AMvB's en de concept aangepaste procesreglementen te publiceren, zodat tijdens de behandeling van het wetsvoorstel alle conceptregelingen voorhanden zijn en in onderlinge samenhang kunnen worden beoordeeld. Alleen in onderlinge samenhang kan beoordeeld worden hoe de diverse regelingen in de praktijk uitwerken en of de diverse partijen in de keten hiermee ook in de praktijk kunnen werken. De adviescommissie realiseert zich dat de procesreglementen niet door de minister van veiligheid en justitie maar door de rechtspraak worden vastgesteld, zodat de minister afhankelijk is van de rechtspraak. Met enige goede wil en overleg moet het echter mogelijk zijn ervoor te zorgen dat kort na de toezending van het wetsvoorstel aan de Tweede Kamer ook de AMvB's en de procesreglementen in concept gereed zijn.

Loskoppeling digitale procesingang - basisprocedure

5. Het doel van het wetsvoorstel is tweeledig: enerzijds de verplichting om digitaal te procederen wettelijk te verankeren en anderzijds om een uniforme basisprocedure voor verzoek- en vorderingsprocedures voor te schrijven. Deze twee doelstellingen staan los van elkaar. De nieuwe uniforme basisprocedure kan ook worden ingevoerd zonder digitaal procederen verplicht te stellen. Voor een belangrijk deel is dit ook mogelijk binnen de huidige wettelijke regeling. De adviescommissie meent dat in het wetsvoorstel deze koppeling moet worden losgelaten: de nieuwe uniforme basisprocedure kan worden ingevoerd zodra de nieuwe werkprocessen binnen de rechterlijke macht zijn vastgesteld. De redenen voor dit – klemmende – advies zijn de volgende:

- (a) De adviescommissie meent dat digitaal procederen geen doel is, maar een middel om efficiencyvoordelen te behalen;
- (b) Door de nieuwe basisprocedure te koppelen aan de invoering van het digitaal procederen wordt de inwerkingtreding van het wetsvoorstel afhankelijk gemaakt van een buitengewoon complex automatiseringsproject. Automatiseringsprojecten binnen de overheid plegen nogal eens uit te lopen en veel kostbaarder te worden dan vooraf begroot (de ervaringen met de invoering van een landelijke rekening-courant voor het griffierecht tonen aan dat hierover niet lichtvaardig moet worden gedacht);
- (c) Loskoppeling van beide onderdelen van het wetsvoorstel biedt de mogelijkheid om digitaal procederen gefaseerd in te voeren; eerst op vrijwillige basis om het systeem uit te testen, en vervolgens geleidelijk, procedure voor procedure. Dit laatste is ook wenselijk omdat de invoerschermen procedurespecifiek zijn.

Gevolgen falen techniek niet afwentelen op procesdeelnemers

6. Digitaal procederen betekent dat de rechtspraak en de procesdeelnemers afhankelijk zijn van de techniek. Het is een feit van algemene bekendheid dat de systemen van zowel de rechtspraak als procespartijen en hun adviseurs niet altijd 100% beschikbaar zijn. Ten gevolge van technische calamiteiten is het niet ondenkbaar dat documenten niet tijdig kunnen worden ingediend. De oorzaken kunnen divers zijn:
 - de systemen van de rechtspraak kunnen niet toegankelijk zijn, zodat processtukken niet kunnen worden geupload;
 - het netwerk tussen de gebruiker en de rechtspraak kan niet gebruikt worden. Oorzaken kunnen zijn gelegen in een kabelbreuk, een storing van kabel-, glasvezel-, telefoon- of mobiele verbindingen van operators (bijvoorbeeld KPN) e.d.;
 - storingen van individuele (computer)systemen van justitiabelen of hun adviseurs.
7. De adviescommissie meent dat in alle drie deze gevallen er mogelijkheden moeten zijn om uitstel te kunnen verkrijgen voor het indienen van processtukken, en dat dit niet uitsluitend het geval moet zijn als de systemen van de rechtspraak ontoegankelijk zijn. Dit geldt zeker nu de termijn waarbinnen proceshandelingen moeten worden verricht verkort worden, waardoor te verwachten valt dat justitiabelen en hun adviseurs min of meer gedwongen zijn om ook aan het einde van de termijn nog werkzaamheden te verrichten en processtukken vaak pas op het laatste moment gereed zullen zijn. Uiteraard zal de bewijslast dat er sprake is geweest van een calamiteit op de justitiabele en zijn adviseur moeten rusten, maar de gevolgen van termijnoverschrijding kunnen zo ingrijpend zijn dat er een reële ruimte moet zijn voor een beroep op overmacht.

Terminologie

8. De in het wetsvoorstel gehanteerde terminologie (zowel een verzoekschriftprocedure als een vorderingsprocedure beginnen met een verzoekschrift) is verwarrend: de huidige

dagvaardingsprocedure en de huidige verzoekschriftprocedure worden onder één noemer gebracht. Hoewel het onderscheid tussen beide procesvormen gehandhaafd blijft, wordt voorzien in een uniforme wijze van procesinleiding. De dagvaarding wordt afgeschaft.

9. In het vervolg gaat het derhalve om vorderingsprocedures en verzoekprocedures. Voor de uniforme procesinleiding wordt de term "verzoekschrift" gebruikt. Dat is ons inziens geen goed idee. Weliswaar wordt de term verzoekschriftprocedure in de derde titel van Boek 1 vervangen door de term verzoekprocedure, maar dat laat onverlet dat de term verzoekschriftprocedure tot nu toe altijd gebruikt is voor wat straks de verzoekprocedure heet en dat die term dientengevolge geassocieerd zal worden met wat straks de verzoekprocedure is en niet met de vorderingsprocedure. Het is ook wonderlijk dat er straks een categorie verzoekschriften is die helemaal geen verzoek bevatten, maar een, daarvan scherp te onderscheiden, vordering. Dat leidt tot verwarring.
10. Volgens de toelichting is gedacht aan de term procesinleiding in plaats van verzoekschrift, maar die term is verworpen omdat zij in de juridische context nieuw zou zijn en voor de gebruikers een veel grotere omslag in het spraakgebruik zou vragen dan de term verzoekschrift. Die argumentatie overtuigt ons niet. Bij de invoering van het nieuw BW hebben de beoefenaren van het burgerlijk en procesrecht wel voor hetere vuren gestaan. De term procesinleiding leidt niet tot verwarring. Die term heeft onze voorkeur boven de term verzoekschrift.
11. Nog beter acht de adviescommissie echter de term procesaanvraag. Het begrip proces is neutraal en slaat zowel op de vorderingsprocedure als de verzoekprocedure. De procesaanvraag is aldus een verzoek om recht te doen, hetzij op een bij die aanvraag ingestelde vordering hetzij op een daarbij ingediend verzoek.
12. Ook het gebruik van de term gedaagde leidt tot bevreemding. Een vorderingsprocedure wordt niet meer aanhangig gemaakt door dagvaarding, maar door indiening van een verzoekschrift. Waarom dan toch de term gedaagde handhaven? Volgens de toelichting verschiet de gedaagde van kleur wanneer hij zich stelt. Hij wordt verweerder zodra hij in de procedure is verschenen. Maar daarin is het voorontwerp ook niet consequent, zie onder meer artikel 128 Rv (nieuw). Dat artikel gaat over de verschenen gedaagde en dus over de verweerder. Die verschenen gedaagde is in de systematiek van het voorontwerp een contradictio in terminis.
13. De conclusie van antwoord is afgeschaft. Dat wordt een verweerschrift. Ook de conclusies van repliek en dupliek verdwijnen, evenals nadere conclusies. In plaats daarvan bepaalt artikel 77t lid 1 onder b Rv (nieuw) dat partijen, wanneer de rechter dat bepaalt, "bij nader stuk" kunnen reageren op elkaars standpunten. Waarom wordt er dan toch nog hier en daar over conclusies gesproken, zoals in artikel 130 lid 1 en in artikel 210 leden 1 en 2 Rv (nieuw)? Wat is, anders gezegd, de definitie van een conclusie en wat onderscheidt een conclusie van een stuk? Beter is het gebruik van de term "memorie", die ook aansluit bij de terminologie die gebruikt wordt in

hoger beroep en in arbitrale procedures. Ook de term "akte" is niet zinvol meer. Wat tot dusverre bij akte wordt overgelegd, wordt straks digitaal aangeleverd, terwijl als het gaat om een akte met een bijzondere inhoud (bijvoorbeeld een akte houdende vermeerdering van eis) de term "memorie" weer gebruikt kan worden.

14. Niet mooi is artikel 77a lid 1 Rv (nieuw) waarbij gesproken wordt over alle zaken waarbij *een vordering of eis* wordt ingediend. Die termen zijn volgens de toelichting synoniem. Waarom deze synoniemen hier naast elkaar plaatsen? Zou het niet beter zijn om een bepaling op te nemen waarin wordt geregeld dat daar waar in de wet gesproken wordt over een eis de bepalingen die op vorderingsprocedures van toepassing zijn, gelden?

Oproepingen en termijnen

15. Artikel 77j lid 4 Rv (nieuw) bepaalt dat de griffier de eiser een oproepingsbericht stuurt. Wat het oproepingsbericht moet bevatten, wordt geregeld in artikel 112 Rv (nieuw). Ter voorkoming van misverstanden acht de adviescommissie het wenselijk in artikel 112 Rv op te nemen dat het verzoekschrift integraal in het oproepingsbericht wordt opgenomen, zonder dat daarbij de bewijsmiddelen worden gevoegd. Daarbij wordt voorkomen dat potentieel omvangrijke aantallen producties met het oproepingsbericht moeten worden betekend. Wel moet worden geregeld dat ook voordat de verweerder in de procedure is verschenen, deze kennis kan nemen van deze producties, bijvoorbeeld om te kunnen beoordelen of hij verweer wil voeren.
16. De termijn die de verweerder heeft om te verschijnen in de procedure bedraagt 4 weken na de dag van indiening in het verzoekschrift (artikel 112 sub a Rv (nieuw)), en wordt verlengd met 2 weken in het geval van artikel 113 lid 1, sub b Rv (nieuw)). De adviescommissie meent dat onvoldoende rekening is gehouden met de mogelijkheid dat de verweerder niet tijdig bij exploit door de eiser wordt opgeroepen. De adviescommissie geeft de minister in overweging te bepalen dat de verweerder bij exploit wordt opgeroepen om te verschijnen binnen 8 dagen na betekening van het exploit, maar niet eerder dan binnen 4 weken na de indiening van het verzoek, onverminderd het bepaalde in artikel 115 Rv (nieuw).

Onderscheid standaardprocedures – complexe procedures; regiezitting

17. De adviescommissie constateert dat het wetsvoorstel – terecht – veel aandacht heeft voor de mogelijkheid van maatwerk. De commissie stelt voor dat de werkprocessen binnen de rechterlijke macht zo worden ingericht dat er een scheiding wordt gemaakt tussen standaardprocedures en complexe procedures die maatwerk behoeven. De adviescommissie heeft zich afgevraagd of het mogelijk is om te definiëren wat onder een standaard en een complexe procedure moet worden verstaan. Het is niet mogelijk om één criterium te formuleren aan de hand waarvan dat kan worden beoordeeld. Criteria die erop kunnen wijzen dat een procedure maatwerk behoeft, kunnen de volgende zijn:

- bij de procedure zijn aan de zijde van de eiser of de verweerder meerdere partijen betrokken;
- de procedure staat niet op zich, maar is slechts één van de vele procedures die tussen partijen worden gevoerd;
- het geschil is juridisch of feitelijk complex, hetgeen kan blijken uit de omvang van het verzoek (de procesaanleg);
- partijen vragen om voorlopige bewijsverrichtingen (nakoming exhibitieplicht, voorlopig getuigenverhoor of deskundigenbericht);
- partijen vragen naast het bodemgeschil om het treffen van voorlopige voorzieningen;
- in de procedure spelen voorvragen een rol, waarvan het wenselijk is die als eerste te beantwoorden;
- in de procedure worden incidenten opgeworpen (voeging of tussenkomst, vrijwaring, etc.).

18. Artikel 77t Rv (nieuw) biedt de rechter de mogelijkheid maatwerk te bieden. In de toelichting wordt gewezen op de mogelijkheid van een regiezitting (zie o.m. p. 1, 3, 5 en 14). Het idee is dat de mondelinge behandeling in het basismodel als regiezitting kan worden gebruikt. De adviescommissie meent dat dit echter niet efficiënt is, omdat deze mondelinge behandeling na de indiening van het verweerschrift plaatsvindt, en niet daarvoor. De adviescommissie pleit er dan ook voor dat de rechter de bevoegdheid krijgt op verzoek van één of meer van de partijen of ambtshalve een regiezitting te gelasten. Daarbij staat de adviescommissie het volgende voor ogen:

- een regiezitting kan in ieder stadium van de procedure geschieden, maar het ligt voor de hand dat dit gebeurt vóór de indiening van het verweerschrift;
- als partijen gezamenlijk om een regiezitting vragen, kan de rechter dat verzoek alleen om zwaarwegende redenen afwijzen;
- de regiezitting vindt plaats ten overstaan van één rechter, de zaakrechter, die in beginsel deze taak behoudt gedurende de gehele procedure, en deel uitmaakt van de enkel- of meervoudige kamer die vonnis wijst;
- de regiezitting vindt in beginsel plaats met alleen de advocaten van partijen, tenzij de rechter beslist dat partijen zelf aanwezig dienen te zijn;²
- de regiezitting kan ook telefonisch plaatsvinden via een telefonische vergadering, uiteraard met betrokkenheid van de advocaten van alle partijen;
- onderwerpen die zich kunnen lenen voor behandeling tijdens een regiezitting kunnen onder meer zijn:

- a. gefaseerde procesvoering: het kan doelmatig zijn eerst te beslissen over bepaalde voorvragen zoals ontvankelijkheidskwesties (verjaring; juiste procespartij) en/of

²

Doorgaans zal het om zaken gaan waar procesvertegenwoordiging door een advocaat verplicht is. Uitzonderingen zijn echter denkbaar.

aansprakelijkheidsvragen. Het beginsel van concentratie van verweer moet in die gevallen - in afwijking van artikel 77l lid 3 Rv (nieuw) - doorbroken (kunnen) worden;

- b. allerlei incidenten (bevoegdheid; vrijwaring; splitsing etc.);
- c. bewijskwesties, waaronder artikel 843a vorderingen/verzoeken;
- d. termijnen;
- e. repliek/dupliek (vergelijk artikel 77t Rv (nieuw))

19. Indien partijen tijdens de (bodem)procedure een kort geding aanspannen of een verzoek doen om voorlopig getuigenverhoor of deskundigenbericht, vindt de behandeling hiervan plaats ten overstaan van de zaakrechter. Als het verzoek om voorlopig getuigenverhoor wordt toegewezen, treedt de zaakrechter in beginsel op als rechter-commissaris. Op deze wijze – die desgewenst in de wet kan worden vastgelegd – wordt de regiefunctie van de zaakrechter versterkt en kan een substantiële efficiencyverbetering worden bereikt.

Verdere mogelijkheden voor efficiencyverbeteringen

20. Het wetsvoorstel regelt niet (i) aanpassingen van het bewijsrecht en (ii) de incidenten in de vorderingsprocedure. De adviescommissie meent dat dit een gemiste kans is. De adviescommissie meent dat overwogen zou moeten worden de toewijzing voor verzoek om een voorlopig getuigenverhoor tijdens de procedure discretionair te maken, en deze beslissing over te laten aan de zaakrechter. Verder zou overwogen kunnen worden te bepalen dat de behandeling van een verzoek om een voorlopige bewijsverrichting ambtshalve heeft te gelden als een preprocesuele zitting (zie hierna). Dit biedt de rechter meer mogelijkheden tot regievoering. Voor wat betreft de regeling van de incidenten meent de adviescommissie dat het een gemiste kans is deze niet in het wetsvoorstel mee te nemen. Incidenten kunnen de procedure ernstig vertragen en de mogelijkheid om die in te stellen behoeft daarom heroverweging.

Preprocesuele zitting

21. In het voetspoor van Uitgebalanceerd, Eindrapport Fundamentele herbezinning, p. 65, beveelt de adviescommissie aan om ook voordat het tot procesvoering komt, te voorzien in de mogelijkheid van regievoering en wel door de mogelijkheid te openen om op verzoek van een procespartij een preprocesuele zitting te gelasten. Aan de hand van een door elke partij ingediend *position paper* kunnen partijen onder leiding van de rechter dan onder meer desgewenst afspraken maken over mediation, de inrichting en de omvang van de procedure, bewijskwesties en termijnen.
22. Zoals hiervoor in nr. 20 opgemerkt, acht de adviescommissie het ook wenselijk te regelen dat telkens wanneer om een voorlopig getuigenverhoor en/of een voorlopig deskundigenbericht wordt verzocht de mondelinge behandeling van het desbetreffende verzoek tevens wordt gebruikt als preprocesuele zitting waardoor de rechter ook in die fase al de mogelijkheid heeft

om met partijen in gesprek te komen over de wijze waarop het proces wordt vormgegeven. In ieder geval zou hierin moeten worden voorzien in die gevallen waarin tegen een dergelijk verzoek verweer wordt gevoerd.

Verweer tegen tegenvordering

23. Artikel 77I lid 6 Rv (nieuw) bepaalt dat het verweerschrift een tegenvordering of tegenverzoek mag bevatten. Hoe het zit met het verweer tegen die tegenvordering of dat tegenverzoek is echter niet geregeld. Wat stelt de wetgever hier voor? Een recht op schriftelijk verweer? Dat ligt voor de hand, maar staat nergens. Aannemende dat het recht op schriftelijk verweer bestaat is de vraag of de procesaanvrager voldoende tijd krijgt om dit in te dienen. Het uitgangspunt in de toelichting (p. 5 onder 1.4.3) dat de bedoeling is de mondelinge behandeling in beginsel binnen vijftien weken na de start van de procedure te laten plaatsvinden, zal doorgaans niet haalbaar zijn, zeker niet wanneer bedacht wordt dat volgens artikel 77n lid 5 Rv (nieuw) het desbetreffende verweerschrift uiterlijk tien dagen voor de mondelinge behandeling moet worden ingediend. Een oplossing zou kunnen zijn dat de verweerder wanneer hij zich stelt laat weten of hij een tegenvordering of tegenverzoek wil instellen. In die gevallen dient de termijn waarop de mondelinge behandeling plaatsvindt daarop te worden afgestemd.

Bewijs

24. Uit de toelichting op artikel 77t Rv (nieuw) blijkt dat de verwachting vanuit de Rechtspraak is dat in 90-95% van de zaken na de mondelinge behandeling volgens het basisstramien vonnis kan worden gewezen. Hoewel dat niet helemaal duidelijk is, lijkt het erop dat de toelichting hier doelt op een eindvonnis. Prof. mr. Ahsmann heeft er in een inleiding voor de Nederlandse Vereniging voor Procesrecht in 2009 al eens op gewezen dat in de Rechtbank Rotterdam in de jaren 2007 en 2008 het aantal bewijsopdrachten is gehalveerd. Was in de jaren 1998 en 1999 de verhouding tussen eindvonnissen en tussenvonnissen 2 : 1, in 2007 en 2008 was die verhouding 4 : 1 geworden. Die lijn wordt nu doorgetrokken met als gevolg een verwachting van een verhouding van 10 : 1 of zelfs 20 : 1.

25. Dit kan tot geen andere conclusie leiden dan dat de bewijsvoering steeds meer het karakter van een sluitpost krijgt. De door de Rechtspraak uitgesproken verwachting is niets anders dan de resultante van een loutere bezuinigingsmaatregel. Dat is om een aantal redenen onaanvaardbaar. Het is vanuit het individuele belang van partijen onaanvaardbaar omdat het streven naar waarheidsvinding dat steeds prominenter wordt benoemd als een fundamenteel beginsel van procesrecht in het gedrang komt met als gevolg een reëel risico op uitspraken die onjuist zijn omdat zij niet of slechts gedeeltelijk op feiten zijn gebaseerd. Het is ook maatschappelijk onaanvaardbaar omdat procesvoering minder voorspelbaar wordt en tot een afnemend vertrouwen in de rechtspraak zal leiden. Het is trouwens vanuit bekostigingsoverwegingen eveneens onbegrijpelijk omdat deze ontwikkeling ertoe leidt dat aan

veel meer procedures een voorlopig getuigenverhoor vooraf zal gaan, terwijl vaker hoger beroep zal worden ingesteld.

26. Al met al gaat het hier om een ontwikkeling die een van de pijlers van de rechtstaat, waaraan in de toelichting terecht een groot belang wordt gehecht, ernstig ondermijnt.

De afschaffing van het recht op pleidooi

27. Op zichzelf heeft de Commissie geen moeite met de schrapping van het recht op pleidooi. Het gaat hier om een semantische kwestie. Bepalend is het recht van partijen om mondeling hun stellingen toe te lichten. Dat recht is verankerd in artikel 6 EVRM. In dit licht is niet aanvaardbaar dat artikel 77n lid 1 onder b Rv (nieuw) bepaalt dat de rechter aan partijen de gelegenheid kan geven hun stellingen kort toe te lichten. Gelet op de afschaffing van de pleidooien en de centrale plaats van de mondelinge behandeling, gaat het hier niet om een discretionaire bevoegdheid van de rechter. Verdragsrechtelijk dient simpelweg in de mogelijkheid tot mondelinge toelichting te worden voorzien. Ook de bepaling dat dit kort dient te gebeuren, is misplaatst. Gelet op het basisstramien van één schriftelijke ronde is goed denkbaar dat die toelichting helemaal niet kort kan zijn, zeker niet bij complexe en of omvangrijke zaken. De advocaten moeten de gelegenheid hebben hun werk goed te doen. Dat laat onverlet dat zij zich moeten realiseren dat de rechter het dossier voor de zitting heeft bestudeerd en dat de inhoud daarvan niet herhaald behoeft te worden.
28. Met regelmaat wordt als een panacee voor een vonnis zonder verdere bewijsvoering een tekortschieten in de stelplicht gehanteerd. Advocaten zijn er daardoor beducht voor dat zij stellingen laten liggen door daar niet op in te gaan, resulterend in oeverloze en saaie pleidooien. Indien de rechtspraak erop toeziet dat ter gelegenheid van de mondelinge behandeling mogelijke steltekorten worden geadresseerd, kunnen de advocaten dan ook een stuk korter worden. Dat is winst voor iedereen.

17 januari 2014

Mr L. Böhmer
Mr R.B. Gerretsen
Mr R.M. Hermans
Mr R.F. Thunnissen
Mr L.J. Burgman, secretaris